

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 30. kesäkuuta 2023
(OR. en)

11147/23

ECOFIN 672
UEM 206
SOC 498
EMPL 349
COMPET 693
ENV 772
EDUC 285
RECH 317
ENER 408
JAI 918
GENDER 149
ANTIDISCRIM 143
JEUN 187
SAN 424

ILMOITUS

Lähettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Ed. asiak. nro: 9842/1/23 REV 1

Kom:n asiak. nro: COM(2023) 617 final

Asia: NEUVOSTON SUOSITUS Unkarin vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Unkarin vuoden 2023 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainittu, komission ehdotukseen COM(2023) 617 final perustuva, neuvoston ja Eurooppa-neuvoston käsittelemä ehdotus neuvoston suositukseksi.

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu ... päivänä ...kuuta ...,

**Unkarin vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu
Unkarin vuoden 2023 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 9 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011² ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241³, jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, jäljempänä 'tukiväline', tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Tukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään taloudellista ja osallistavaa elpymistä sekä kestävien ja kasvua edistävien uudistusten ja investointien toteuttamista, erityisesti sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamista, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää sekä vahvistetaan jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokykyä. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan unionin alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista. Tukivälineen mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitettiin 30 päivänä kesäkuuta 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2022 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta 2023; tämä käynnisti vuoden 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalaisen ohjausjakson. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 23 päivänä maaliskuuta 2023 vuotuisen kestävä kasvun selvityksen 2023 painopisteet, jotka keskittyvät kilpailukykyisen kestävyuden neljän ulottuvuuden ympärille. Lisäksi komissio antoi 22 päivänä marraskuuta 2022 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan varoituskon mekanismia koskevan kertomuksen 2023, jossa se katsoi, että Unkari kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoja tai niiden uhka. Sen vuoksi perusteellista tarkastelua tarvitaan. Komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2023 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta⁴, jäljempänä 'euroaluetta koskeva vuoden 2023 suositus', 16 päivänä toukokuuta 2023 ja yhteisen työllisyysraportin 13 päivänä maaliskuuta 2023.
- (3) Unionin talouksien häiriönsietokyky on osoittautunut erinomaiseksi, mutta geopoliittisen tilanteen vaikutus on edelleen negatiivinen. Samalla kun unioni pysyy vakaasti Ukrainan rinnalla, sen talous- ja sosiaalipolitiikassa keskitytään lyhyellä aikavälillä vähentämään energiasokkien negatiivista vaikutusta haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin sekä keskipitkällä aikavälillä jatkamaan toimia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi, kestävä ja osallistavan kasvun tukemiseksi, makrotalouden vakauden turvaamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Lisäksi keskitytään vahvasti unionin kilpailukykyyn ja tuottavuuden parantamiseen.

⁴ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä toukokuuta 2023, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C 180, 23.5.2023, s. 1).

- (4) Komissio antoi 1 päivänä helmikuuta 2023 tiedonannon ”Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle”, jäljempänä ’Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma’. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa unionin nettonollateollisuuden kilpailukykyä ja tukea nopeaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Se täydentää käynnissä olevia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja REPowerEU-suunnitelmaan kuuluvia toimia. Sen tavoitteena on myös luoda suotuisampi ympäristö, jotta voidaan lisätä unionin kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien nettonollateknologioiden ja tuotteiden tuotantokapasiteettia unionissa sekä varmistaa kriittisten raaka-aineiden saatavuus muun muassa monipuolistamalla hankintoja, hyödyntämällä jäsenvaltioiden geologisia luonnonvaroja asianmukaisesti ja maksimoimalla raaka-aineiden kierrätys. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma rakentuu seuraavien neljän pilarin varaan: ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, rahoituksen saannin nopeuttaminen, osaamisen parantaminen ja avoin kauppa häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomiseksi. Komissio antoi lisäksi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen”, jonka perustana on yhdeksän toisiaan vahvistavaa tekijää ja tavoite pyrkiä luomaan kasvua edistävä sääntelykehys. Tiedonannossa määritetään ensisijaisia politiikkoja, joilla pyritään aktiivisesti saamaan aikaan unionin ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviä rakenteellisia parannuksia, oikein kohdennettuja investointeja ja sääntelytoimia. Jäljempänä esitettävillä suosituksilla edesautetaan kyseisiin ensisijaisiin politiikkoihin liittyviä toimia.
- (5) Vuonna 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyi edelleen tukiväliseen täytäntöönpanon mukaisesti. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää eurooppalaisen ohjausjakson mukaisen politiikan ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kytkeytyvät kaikkiin viime vuosina annettuihin asiaankuuluviin maakohtaisiin suosituksiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020 ja 2022 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä tarkistettaessa, päivitettäessä tai muutettaessa elpymis- ja palautumissuunnitelmia asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

- (6) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/435⁵, jäljempänä 'REPowerEU-asetus', joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään nopeassa tahdissa poistamaan unionin riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja unionin energihuollon monipuolistamista sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. REPowerEU-asetuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus lisätä kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa uusi REPowerEU-luku, jotta ne voivat rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka auttavat saavuttamaan REPowerEU-tavoitteet. Kyseiset uudistukset ja investoinnit auttavat myös parantamaan unionin nettonollateollisuuden kilpailukykyä, kuten Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmassa hahmotellaan, ja niiden energiaan liittyvien maakohtaisten suositusten noudattamista, joita jäsenvaltioille on annettu vuonna 2022 ja annetaan tarvittavilta osin myös vuonna 2023. REPowerEU-asetuksessa otetaan käyttöön uusi rahoitustuen luokka, jota ei makseta takaisin. Tuki asetetaan jäsenvaltioiden saataville elpymis- ja palautumissuunnitelmiin kuuluvien uusien energiaan liittyvien uudistusten ja investointien rahoittamiseksi.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1).

(7) Komissio hyväksyi 8 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon, jossa annetaan finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2024, jäljempänä ’8 päivänä maaliskuuta annettu tiedonanto’. Sillä pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja sitä kautta vahvistamaan politiikan koordinoitua. Komissio muistutti, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisesta luovutaan vuoden 2023 lopussa. Vuosiksi 2023 ja 2024 komissio vaati finanssipolitiikkaa, jolla varmistetaan keskipitkän aikavälin velkakestävyys ja lisätään potentiaalista kasvua kestäväällä tavalla, ja kehotti jäsenvaltioita esittämään vuoden 2023 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan, miten niiden finanssipoliittisilla suunnitelmilla varmistetaan, että perussopimuksessa asetettua 3 prosentin viitearvoa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT) noudatetaan ja varmistetaan uskottava ja jatkuva velan vähentäminen tai velan pitäminen maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Komissio myös kehotti jäsenvaltioita luopumaan asteittain kansallisista finanssipoliittisista toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi energian hintasokilta, alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä. Se totesi, että jos tukitoimenpiteitä on tarpeen jatkaa energian hintojen uusien nousupaineiden vuoksi, jäsenvaltioiden olisi kohdennettava tällaiset toimenpiteet haavoittuviin kotitalouksiin ja yrityksiin paremmin. Komissio totesi, että julkista taloutta koskevat suositukset kvantifioitaisiin ja eriytettäisiin. Lisäksi, kuten linjauksista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi 9 päivänä marraskuuta 2022 annetussa komission tiedonannossa ehdotetaan, julkista taloutta koskevat suositukset laadittaisiin nettomääräisten perusmenojen pohjalta. Komissio suositti, että kaikki jäsenvaltiot edelleen suojaavat kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistavat tukivälineen ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön, ottaen huomioon erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä selviytymiskykyyn liittyvät tavoitteet. Komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

- (8) Komissio esitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 lainsäädäntöehdotuksia, joilla unionin talouden ohjausjärjestelmää koskevat säännöt uudistetaan kattavasti. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa julkisen velan kestävyyttä ja edistää kestävä ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenvaltioissa uudistusten ja investointien avulla. Komission ehdotusten tavoitteena on parantaa kansallista sitoutumista, yksinkertaistaa ohjausjärjestelmää ja lisätä keskipitkän aikavälin painotusta sekä vahvistaa ja johdonmukaistaa toteuttamisen valvontaa. Suuntaviivoista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi 14 päivänä maaliskuuta 2023 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti tavoitteena on, että lainsäädäntötyö saadaan päätökseen vuonna 2023.
- (9) Unkari toimitti 11 päivänä toukokuuta 2021 komissiolle kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan nojalla elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta kyseisen asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 15 päivänä joulukuuta 2022 täytäntöönpanopäätöksen Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä⁶. Rahoituserien maksamisen ehtona on, että komissio on hyväksynyt asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti päätöksen, jossa todetaan, että Unkari on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

⁶ ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1.

- (10) Unkari toimitti 2 päivänä toukokuuta 2023 vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2023 lähentymisohjelmansa asetuksen (EY) N:o 1466/97 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2023 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Unkarin puolivuositainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa. Uusi oikeuslaitosta koskeva laki tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2023.
- (11) Komissio julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023 Unkaria koskevan vuoden 2023 maaraportin. Siinä arvioidaan Unkarin edistymistä neuvoston vuosina 2019–2022 hyväksymien maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Unkari on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Kyseisen analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata tai joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Unkarin edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(12) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Unkarista perusteellisen tarkastelun, jonka tulokset se julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023. Komission päätelmä oli, että Unkarilla on makrotalouden epätasapainoja. Hyvin voimakkaisiin hintapaineisiin ja ulkoisiin ja valtion rahoitustarpeisiin liittyvät haavoittuvuudet ovat kasvaneet merkittäviksi. Inflaatio on kiihtynyt huomattavasti, eikä se ole vielä alkanut näkyvästi hidastua. Jos inflaatio pysyy korkeana pidemmän ajanjakson, se heikentää kustannuskilpailukykyä ja saattaa pitää rahoituskustannukset korkeina. Vuoden 2022 korkeat energian hinnat ovat kasvattaneet vaihtotaseen suurta alijäämää edelleen huomattavasti, ja lyhyen aikavälin ulkomaan velka on lisääntynyt. Vaihtotaseen parannukset vuosina 2023 ja 2024 riippuvat odotetusta energian hintojen kohtuullistumisen jatkumisesta, mutta vaihtotaseen alijäämän ennustetaan kuitenkin pysyvän huomattavana vuosina 2023 ja 2024. Talouden suuri energiaintensiteetti on vaihtotaseen dynamiikan kannalta tärkeää. Valtion alijäämä on ollut suuri, mihin ovat vain osittain vaikuttaneet pandemian ja energiakriisin johdosta toteutetut politiikkatoimet, ja suuri osa talouden ulkoisesta lainanotosta johtuu siitä. Julkisen talouden velka supistui merkittävästi nimellisen BKT:n kasvun ansiosta, mutta talouden toimeliaisuuden hidastuminen ja suuret alijäämät saattavat vaikuttaa velan supistumiseen. Valtionlainojen kustannukset ovat kasvaneet vuodesta 2021, ja julkinen talous kärsii korkorasitteen suurenemisesta, kun taas velkojen erääntymisajat ovat suhteellisen pitkiä. Talojen hinnat kaksinkertaistuivat viiden vuoden aikana, mutta hintojen nousu pysähtyi vuoden 2022 loppupuolella. Kotitalouksien vähäisen velkaantuneisuuden ja nykyisen korkean inflaation vuoksi nimellishintojen huomattava lasku ei vaikuta todennäköiseltä. Poliitiikan epä johdonmukaisuus on pahentanut tunnistettuja haavoittuvuuksia. Makrotalouspolitiikan tehokas koordinointi ja selvä rajanveto tuettuna vahvalla institutionaalisella politiikkakehyksellä on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan turvata julkisen talouden ja ulkoinen kestävyys ja vahvistaa odotukset. Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien rakenneuudistusten oikea-aikaisen ja täysimääräisen toteutuksen odotetaan auttavan vähentämään makrotalouden haavoittuvuuksia ja tukemaan kasvua ja sopeutumista keskipitkällä aikavälillä.

- (13) Eurostatin vahvistamien tietojen mukaan Unkarin julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2021 oli 7,1 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui 6,2 prosenttiin vuonna 2022, ja julkinen velka, joka vuoden 2021 lopussa oli 76,6 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui vuoden 2022 loppuun mennessä 73,3 prosenttiin. Komissio antoi 24 päivänä toukokuuta 2023 Europan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen. Kyseisessä kertomuksessa käsiteltiin Unkarin julkisen talouden tilannetta, sillä vuonna 2022 sen julkinen alijäämä suhteessa BKT:hen ylitti perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon. Kertomuksessa todettiin, että alijäämäkriteeriä ei ole noudatettu. Komissio ei ehdottanut 8 päivänä maaliskuuta 2023 antamansa tiedonannon mukaisesti uusien liiallisen alijäämän menettelyjen aloittamista keväällä 2023. Tämän jälkeen komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella. Unkarin olisi otettava tämä huomioon toteuttaessaan vuoden 2023 talousarviotaan ja laatiessaan talousarviotaan vuodeksi 2024.

- (14) Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet finanssipoliittiset toimenpiteet, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2022 tällaisiin finanssipolitiikan verokertymää vähentäviin toimenpiteisiin kuului muun muassa polttoaineiden valmisteveron kevennys; tällaisiin finanssipolitiikan menoja lisääviin toimenpiteisiin kuuluivat tuet, joita maksettiin yleishyödyllisiä palveluja tarjoaville yhtiöille asuntojen energian hintakatoista aiheutuneista tappioista, sekä energiaintensiivisten yritysten tukijärjestelmät. Kyseisten toimenpiteiden kustannukset kompensoidaan osittain energiantuottajien ja -toimittajien satunnaisia voittoja koskevilla uusilla veroilla. Kyse on Brent-öljyn ja Urals-öljyn välisestä hintaerosta perittävästä väliaikaisesta verosta, energiantoimittajien tuotoista perittävästä väliaikaisesta verosta ja kaivostoiminnan lisenssimaksujen väliaikaisesta korotuksesta. Komissio arvioi, että kyseisistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2022 aiheutuneet nettokustannukset olivat 1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet myös Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden tilapäisen suojelun tarjoamisen talousarviokustannukset, joiden arvioidaan olleen 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022. Samaan aikaan covid-19-kriisiin liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden arvioidut kustannukset laskivat 0,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 1,9 prosenttia.
- (15) Neuvosto suositti⁷ 18 päivänä kesäkuuta 2021, että Unkari varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, tukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettavia investointeja.

⁷ Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Unkarin vuoden 2021 lähentymisohjelmasta (EUVL C 304, 29.7.2021, s. 78).

- (16) Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys⁸ oli vuonna 2022 neuvoston suosituksen mukaisesti kasvua tukeva eli 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Neuvoston suosituksen mukaisesti Unkari jatkoi elpymisen tukemista tukivälineestä rahoitettavilla investoinneilla. Tukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot olivat 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022 (2,1 % suhteessa BKT:hen vuonna 2021). Tukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla vuonna 2022 rahoitettujen menojen pienentyminen johtui Euroopan rakenne- ja investointirahastojen pienemmästä käyttöasteesta. Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla oli finanssipolitiikan viritykseen kiristävä vaikutus, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä⁹. Siksi Unkari ei jatkanut kansallisesti rahoitettuja investointeja, mikä ei ole neuvoston suosituksen mukaista. Kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) oli samaan aikaan finanssipolitiikan viritykseen kiristävä, 0,6 prosenttiyksikön vaikutus. Sen vuoksi Unkari on pitänyt kansallisesti rahoitettavien juoksevien menojen kasvun riittävästi kurissa.

⁸ Finanssipolitiikan viritystä mitataan perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) muutoksena suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot. Lisätietoja on julkisen talouden tilastotaulukoiden laatikossa 1.

⁹ Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla oli elvyttävä vaikutus, joka oli 1,7 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, mikä johtuu julkisyhteisöihin kuuluvaksi luokitellun erillisyyhtiön tekemän kaasuvarastojen hankinnan vaikutuksesta.

- (17) Vuoden 2023 lähentymisohjelmaan sisältyvien julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on suotuisampi kuin komission kevään 2023 talousennuste vuoden 2023 ja sen jälkeisen ajan osalta. Hallitus ennakoi reaalisen BKT:n kasvavan 1,5 prosenttia vuonna 2023 ja 4,0 prosenttia vuonna 2024. Komission kevään 2023 talousennusteessa puolestaan ennakoidaan, että reaalisen BKT:n kasvu on hitaampaa eli 0,5 prosenttia vuonna 2023 ja 2,8 prosenttia vuonna 2024, mikä johtuu pääasiassa nimellispalkkojen odotetun vähäisemmän kasvun aiheuttamasta yksityisen kulutuksen vähäisemmästä kasvusta ja hieman korkeammasta työttömyysasteesta. Komissio ennakoi myös julkisen kulutuksen ja nettoviennin kasvun olevan vähäisempää. Komission vuoden 2023 talousennusteessa BKT:n nimelliskasvun ennakoidaan olevan ennusteajaksolla pienempää, koska BKT:n kasvun ja BKT-deflaattorin odotetaan olevan vähäisempää.
- (18) Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden alijäämä supistuu 3,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuoden 2023 supistuminen johtuu pääasiassa korkean inflaation sekä väliaikaisten satunnaisten voittojen ja alakohtaisten verojen tuottamista suuremmista verotuloista, joiden määrän arvioidaan olevan 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden velka, joka oli vuoden 2022 lopussa 73,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistuu vuoden 2023 loppuun mennessä 69,7 prosenttiin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on 4,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä vastaa vuoden 2023 lähentymisohjelmassa ennakoitua alijäämää. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2023 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa suurempi, 70,7 prosenttia. Ero johtuu pienemmästä BKT:n kasvusta ja BKT-deflaattorista komission vuoden 2023 talousennusteessa.

- (19) Finanssipoliittisten toimenpiteiden, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, odotetaan edelleen vaikuttavan julkisen talouden rahoitusasemaan vuonna 2023. Kyse on toimenpiteistä, joita on jatkettu vuodesta 2022 ja joita ovat erityisesti tuet, joita maksettiin yleishyödyllisiä palveluja tarjoaville yhtiöille asuntojen energian hintakatoista aiheutuneista tappioista, sekä energiaintensiivisten yritysten tukijärjestelmät. Kyseisten toimenpiteiden kustannukset kompensoidaan edelleen osittain verottamalla energiatoimittajien satunnaisia voittoja. Kun kyseiset tulot otetaan huomioon, tukitoimenpiteiden nettokustannukset julkiselle taloudelle vuonna 2023 ovat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen¹⁰. Vuoden 2023 toimenpiteet eivät vaikuta energian hintojen noususta eniten kärsiviin kotitalouksiin tai yrityksiin kohdennetuilta, eikä useimmilla niistä täysin säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia. Näin ollen mitään kohdennettuja tukitoimenpiteitä ei pitäisi ottaa huomioon 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen¹¹ noudattamisen arvioinnissa.
- (20) Neuvosto suositti¹² 12 päivänä heinäkuuta 2022 antamassaan suosituksessa, että Unkari toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Unkarin olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Unkarille suositettiin myös, että se lisää julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa tukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

¹⁰ Luku kuvaa toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä mahdolliset pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

¹¹ Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Unkarin kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Unkarin vuoden 2022 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 334, 1.9.2022, s. 136).

¹² Unkarin keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu (kymmenen vuoden keskiarvo), jota käytetään finanssipolitiikan virityksen mittaamiseen, on komission kevään 2023 talousennusteen perusteella nimellisin luvuin arviolta 16,6 prosenttia.

(21) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan kiristävä (+4,2 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio on korkea. Vuonna 2022 finanssipolitiikan viritys oli elvyttävä (-0,4 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) ennakoitaan olevan finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 kiristävä vaikutus, joka on 2,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Näin ollen voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen ennakoitu kasvu ei ole 12 päivänä heinäkuuta 2022 annetun neuvoston suosituksen mukainen. Tukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavien menojen ennakoitaan olevan 2,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla ennakoitaan olevan finanssipolitiikan viritykseen kiristävä vaikutus, joka on 0,6 prosenttiyksikköä¹³. Sen vuoksi Unkari aikoo rahoittaa lisäinvestointeja tukivälineestä ja muista unionin varoista, mutta sen ei ennakoita jatkavan kansallisesti rahoitettuja investointeja. Se aikoo rahoittaa tukivälineestä ja muilla unionin varoilla julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, kuten sähköverkon kehittämiseen, esikaupunkiliikenteen nykyaikaistamiseen, asuintalojen aurinkopaneelien käytön tukemiseen, kannettavien tietokoneiden hankintaan ylemmän perusasteen ja toisen asteen oppilaitosten opettajille ja oppilaille ja digitalisaatioon liittyviin toimenpiteisiin terveydenhuollossa.

¹³ Muilla kansallisesti rahoitettavilla pääomamenoilla ennakoitaan olevan kiristävä vaikutus, joka on 2,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Muiden pääomamenojen suuri vähennys vuonna 2023 liittyy julkisyhteisöihin kuuluvaksi luokitellun erillisyhtiön vuonna 2022 tekemän kaasuvarastojen hankinnan suureen vaikutukseen.

- (22) Vuonna 2024 julkisen talouden alijäämän odotetaan pienenevän vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan 2,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Alijäämän pieneneminen vuonna 2024 johtuu pääasiassa julkisten menojen huomattavasta vähenemisestä suhteessa BKT:hen, erityisesti kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, välituotekäytön ja palkansaajakorvauksien osalta. Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden velan odotetaan supistuvan vuoden 2024 loppuun mennessä 66,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 4,4 prosenttia vuonna 2024. Se on enemmän kuin vuoden 2023 lähentymisohjelmassa ennustettu alijäämä, mikä johtuu viimeaikaisten suuntauksien mukaisesti pääasiassa suuremmista ennustetuista kiinteän pääoman bruttomuodostukseen liittyvistä menoista ja pitkällisten inflaatiopaineiden vuoksi yleistyneestä välituotekäytöstä. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa suurempi, 71,1 prosenttia.
- (23) Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan joistakin energiatukitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Komission tämänhetkinen oletus on, että energiatukitoimenpiteiden nettokustannukset ovat 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kun ne vuonna 2023 ovat 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kyseiset arviot perustuvat oletukseen, jonka mukaan energian hinnat eivät nouse uudelleen. Energiatukitoimenpiteet, joiden on tällä hetkellä suunniteltu olevan edelleen käytössä vuonna 2024, eivät vaikuta haavoittuviin kotitalouksiin tai yrityksiin kohdennetuilta. Niillä ei täysin säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia.

(24) Asetuksessa (EY) N:o 1466/97 kehoitetaan parantamaan rakenteellista rahoitusasemaa vuosittain keskipitkän aikavälin julkisen talouden tavoitteen saavuttamiseksi käyttäen viitearvona 0,5:tä prosenttia suhteessa BKT:hen¹⁴. Ottaen huomioon julkisen talouden kestävyteen liittyvät näkökohdat ja tarpeen supistaa alijäämää alle perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen komissio katsoo, että rakenteellista rahoitusasemaa olisi asianmukaista parantaa vähintään 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jotta tällainen parannus voidaan varmistaa, kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen kasvu¹⁵ ei komission menetelmän mukaisesti saisi vuonna 2024 olla enempää kuin 4,4 prosenttia, kuten nyt suositellaan. Tämä alentaa myös osaltaan pohjainflaatiota, joka ylittää reilusti unionin keskiarvon, mikä voisi heikentää kilpailukykyä, jos se olisi pysyvää, ja edistää ulkoisen aseman turvaamista. Samaan aikaan olisi asteittain luovuttava jäljellä olevista energiatukitoimenpiteistä (komission tämänhetkisen arvion mukaan 1,2 % suhteessa BKT:hen vuonna 2023), jos energiamarkkinoiden kehitys sen sallii, ja aloitettava vähiten kohdennetuista toimenpiteistä, ja saatavat säästöt olisi käytettävä julkisen talouden alijäämän supistamiseen. Komission arvioiden mukaan tämä johtaisi nettomääräisten perusmenojen kasvuun, joka jäisi alle vuodeksi 2024 suositellun kasvun.

¹⁴ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklassa edellytetään myös yli 0,5 prosentin sopeutusta suhteessa BKT:hen niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden julkinen velka on yli 60 prosenttia suhteessa BKT:hen tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu huomattavampia riskejä.

¹⁵ Nettomääräiset perusmenot määritellään kansallisesti rahoitetuiksi menoiksi ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä, korkomenoja ja suhdanteesta johtuvia työttömyysmenoja.

- (25) Olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, kansallisesti rahoitetut nettomääräiset perusmenot kasvavat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 7,0 prosenttia vuonna 2024. Tämä ylittää suositellun kasvuvauhdin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukainen sopeutus on pienempi kuin kaikista energiatukitoimenpiteistä luopumisesta saatavat säästöt, mikä johtuu väliuotekäytön ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen korkeammista kustannuksista sekä odotetusta väliaikaisista satunnaisista voitoista perittävistä ja alakohtaisista veroista luopumisesta.
- (26) Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisten investointien ennakoitaan supistuvan vuosien 2023 ja 2024 välisenä aikana 5,1 prosentista suhteessa BKT:hen 3,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Investointien väheneminen vastaa kansallisesti rahoitettujen ja unionin rahoittamien investointien vähenemistä.
- (27) Vuoden 2023 lähentymisohjelmassa esitetään julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysura vuoteen 2027 saakka. Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden alijäämän odotetaan supistuvan asteittain 1,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2025, 1,4 prosenttiin vuonna 2026 ja 0,9 prosenttiin vuonna 2027. Julkisen talouden alijäämän ennakoitaan näin ollen pysyvän alle 3 prosentissa suhteessa BKT:hen ohjelmakauden aikana. Vuoden 2023 lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden velka supistuu siten, että se on vuoden 2024 lopussa 66,7 prosenttia ja vuoden 2027 loppuun mennessä 56,3 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(28) Viimeaikaisiin talouden haasteisiin vastattiin raha-, finanssi- ja talouskehityspolitiikkatoimilla koordinoimattomasti, mikä heikensi politiikkatoimien yleistä vaikuttavuutta. Rahapolitiikkaa alettiin kiristää vuonna 2021, mutta julkisen talouden kasvu jatkui vuoden 2022 alkuun asti. Vuodesta 2021 lähtien otettiin käyttöön useita väliaikaisia kohdentamattomia politiikkatoimia, kuten hinta- ja korkokatot ja julkisen talouden kannalta kalliit energiatuet, joiden tarkoituksena oli säilyttää kotitalouksien ostovoima. Hintakattoa sovellettiin moottoripolttoaineisiin ja tiettyihin peruselintarvikkeisiin. Korkokatto otettiin käyttöön vaihtuvakorkoisille asuntolainoille, pienten ja keskisuurten yritysten lainoille, tietyille opintolainoille ja suurille pankkitalletuksille. Kyseisistä toimenpiteistä suurimman osan voimassaoloaika päättyy vuonna 2023. Toimenpiteiden kustannuksista ovat vastanneet enimmäkseen yritykset ja rahoitusala välillisten verojen kasvamisen kautta. Niiden vääristävät vaikutukset ovat vähentäneet kotimaista tuotantoa ja nostaneet sellaisten tuotteiden hintoja, joihin hintakatot eivät ole kohdistuneet suoraan. Ne ovat myös estäneet kysynnän mukauttamista uuteen taloussympäristöön. Talouskehityspolitiikassa on turvaututtu tuettuihin lainajärjestelmiin yritysten auttamiseksi talouden häiriöihin sopeutumisessa. Helmikuussa 2023 otettiin käyttöön suuri kiinteäkorkoisten tuettujen lainojen järjestelmä, jolla on tarkoitus tukea energiakustannusten noususta kärsiviä yrityksiä. Hinta- ja korkokatot ja tuetut lainat ovat toimineet inflaation hidastamiseen tähtääviä rahapolitiikkatoimia vastaan muun muassa siksi, että ne ovat vähentäneet keskuspankin välineiden vaikuttavuutta. Euroopan keskuspankki on todennut, että tietyt sääntelytoimenpiteet, kuten pankkien talletuskorkokatot, estävät tehokkaan rahapolitiikan harjoittamisen.

- (29) Talousarvion suunnittelun ja toteutuksen heikkoudet ovat lisänneet finanssipolitiikan elvyttävää painotusta ja siksi vaikuttaneet monien Unkarin nykyisten makrotalouden haasteiden syntymiseen. Vuotuisten talousarvioiden hyväksyminen hyvin varhaisessa vaiheessa vuodesta 2016 lähtien on heikentänyt makrotalouden ennusteiden ja talousarvioennusteiden laatua. Erilaiset talousarvion joustavuussäännöt ja suuret talousarviovaraukset mahdollistivat suuremmat harkinnanvaraiset menot, mikä pahensi finanssipolitiikan myötäsyklisyyttä. Kertaluonteisia menoja koskevia päätöksiä tehtiin usein talousarviovuoden lopussa tai ympäri vuoden hallituksen asetuksilla ilman riittävää parlamentaarista valvontaa ja julkisia kuulemisia, mikä puolestaan vähensi talousarvion avoimuutta. Kansallinen finanssipoliittinen kehys ei estänyt suurten julkisen talouden alijäämien syntymistä, koska kansallisten finanssipoliittisten sääntöjen suunnittelussa oli puutteita, kuten velkasääntö, jossa oli myötäsyklisiä piirteitä, talousarvion keskipitkän aikavälin suunnittelun heikko toteutus, mitä heikensivät edelleen ”poikkeustilan” hallinnon erityissäännökset, ja kansallisen finanssipoliittisen neuvoston rajallinen rooli ja rajalliset resurssit. Kansallisen finanssipoliittisen neuvoston rajoitettu toimivalta ja vähäiset resurssit rajoittavat sen tehokkuutta julkista taloutta koskevien julkisten keskustelujen ohjaamisessa.
- (30) Asuntojen hinnat ovat nousseet Unkarissa jyrkästi kymmenen viime vuoden aikana, ja samanaikaisesti asuntojen tarjonta on ollut vähäistä. Viimeaikaiseen hintojen nousuun ovat vaikuttaneet huonosti kohdennetut asunnon hankinnan tukijärjestelmät, koska niitä voivat hyödyntää myös suurituloiset kotitaloudet, joilla on jo omistusasunto. Samalla tavalla kohdentamattomia ovat tuet, joita myönnetään asuntorakentamiseen, mukaan lukien avustukset, tuetut lainat ja etuuskohteluun perustuvat arvonlisäverokannat.

(31) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Unkari ilmoitti aikovansa pyytää tukivälineestä enintään 6 600 000 000 euroa täydentävää lainatukea asetuksen (EU) 2021/241 14 artiklan 6 kohdan nojalla. Elpymis- ja palautumissuunnitelman nopea täytäntöönpano on ratkaisevan tärkeää vuoteen 2026 asti käytössä olevan tukivälineen väliaikaisen luonteen takia. Unkarin on myös tärkeä varmistaa, että sillä on riittävät hallinnolliset valmiudet elpymis- ja palautumissuunnitelman sitoumusten noudattamiseen. Uuden REPowerEU-luvun nopea sisällyttäminen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan antaa mahdollisuuden rahoittaa lisä uudistuksia ja -investointeja, jotka tukevat Unkarin strategisia tavoitteita energian ja vihreän siirtymän alalla. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen ja tosiasiallinen osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemman muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan. Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpano on viivästynyt huomattavasti, koska neuvoston täytäntöönpanopäätös Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä hyväksyttiin vasta joulukuussa 2022. Elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpano nopeasti ja vakaasti edellyttäisi, että tuomioistuinten riippumattomuuden vahvistamista ja unionin taloudellisten etujen suojaamisen turvaamista koskevat 27 välitavoitetta täytyisivät. Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan perustuvia maksuja ei voida suorittaa ennen kuin nämä välitavoitteet on saavutettu kaikilta osin ja asianmukaisesti. Unkarille on myönnetty REPowerEU-avustuksia yhteensä 701,6 miljoonaa euroa. Unkari aikoo käyttää REPowerEU-avustuksia ja täydentäviä lainoja energiaan liittyviin investointeihin.

- (32) Komissio hyväksyi kaikki Unkarin koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjat vuonna 2022. Koheesiopolitiikan ohjelmien nopea täytäntöönpano, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, REPowerEU-luku mukaan lukien, ja luo sen kanssa synergiaa, on keskeinen tekijä vihreän ja digitaalisen siirtymän aikaansaamisen, taloudellisen ja sosiaalisen häiriönsietokyvyn parantamisen ja Unkarin alueiden tasapainoisen kehittymisen kannalta.
- (33) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin vastataan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ja koheesiopolitiikan ohjelmilla, Unkarilla on useita lisähaasteita, jotka liittyvät köyhyyteen, työmarkkinakilpailuun palvelualoilla ja energiaan.
- (34) Yleiset köyhyyttä koskevat indikaattorit ovat kehittyneet myönteisesti kymmenen viime vuoden aikana, mutta tiettyjen muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, kuten pienituloisten kotitalouksien, lasten, vammaisten henkilöiden, romanien ja maaseudulla syrjäisillä asutusalueilla elävien ihmisten, tilanne on suhteellisesti heikentynyt. Vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste on unionin korkeimpia, ja siinä on merkittäviä eroja alueiden välillä. Lapsilla ja romaneilla se on erityisen korkea. Muita heikommassa asemassa olevilla ryhmillä on vaikeuksia riittävien sosiaalipalvelujen, koulutuksen, terveydenhuollon ja työnhakupalvelujen saannissa. Sosiaalinen turvaverkko on heikentynyt kotitalouksilla, joilla ei ole pysyviä tuloja. Verojärjestelmä rasittaa kohtuuttomasti matalapalkkaisia työntekijöitä. Pienituloisten kotitalouksien tärkeimmät tulonlähteet eivät kymmenen viime vuoden aikana ole pysyneet elinkustannusten tasalla. Vähimmäistoimeentulon riittävyys on unionin heikoimpia. Viimeaikaiset energian ja elintarvikkeiden hintojen nousut rasittavat suhteettoman paljon pienituloisia palkansaajia, mutta tukitoimenpiteet ovat pääasiassa kohdentamattomia. Sosiaaliturvalainsäädäntöä muutettiin hiljattain niin, että valtion vastuu sosiaaliturvan tarjoamisesta väheni.

- (35) Yleinen työllisyysaste on suhteellisen korkea, mutta tietyillä muita heikommassa asemassa olevilla ryhmillä, kuten romaneilla, alhaisen osaamistason työntekijöillä, naisilla, joilla on hoitovelvoitteita, ja vammaisilla henkilöillä, on vaikeuksia päästä avoimille työmarkkinoille koulutus- ja sosiaalihuoltojärjestelmien sekä työntekijöiden tukirakenteiden puutteiden vuoksi. Alhaisen osaamistason työntekijöiden, romanien ja vammaisten henkilöiden työllisyysasteen erot muihin ovat säilyneet suurina. Viidesosa palkkatyötä hakevista naisista jää työmarkkinoiden ulkopuolelle siksi, että heillä on huollettavanaan lapsia tai vammaisia henkilöitä. Muita heikommassa asemassa olevien ryhmien etuudet ja pääsy tehokkaiden ja aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden piiriin ovat riittämättömiä. Työttömyysetuutta maksetaan kolmen kuukauden ajalta, kun työttömyyskauden kesto oli vuonna 2022 toteutetun työvoimatutkimuksen tietojen mukaan keskimäärin 9,4 kuukautta. Neljä kymmenestä työttömäksi ilmoittautuneesta ei saa etuuksia. Pitkä keskimääräinen työttömäksi ilmoittautumisaika osoittaa, että julkisella työvoimapalvelulla on kapasiteettihaasteita. Perustaidoiltaan heikkojen työnhakijoiden osuus on yli kaksinkertainen verrattuna kansalliseen keskiarvoon. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus on edelleen pieni, mikä koskee erityisesti alhaisen osaamistason työntekijöitä ja työttömiä.
- (36) Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tilanne on unionin heikoimpia, ja se on viime aikoina heikentynyt entisestään. Pääasiallinen kolmikantaelin toimii lähinnä tiedonjako- ja kuulemisfoorumina, eikä sillä ole muodollista oikeudellista kehystä. Mielekästä vuoropuhelua ei käydä vähimmäispalkan määrittämistä lukuun ottamatta. Opettajapula on kasvava haaste, mutta samanaikaisesti uudet säännökset ovat rajoittaneet opettajien oikeuksia työtaistelutoimiin ja antaneet työnantajille mahdollisuuden irtisanoa taannehtivasti opettajat, jotka ovat osallistuneet työolojen vastustamiseen liittyvään kansalaistottelemattomuuteen. Viimeaikaiset uudistukset, jotka on toteutettu ilman mielekästä vuoropuhelua asiaankuuluvien liittojen kanssa, ovat vaikuttaneet kielteisesti työoloihin ja heikentäneet terveydenhuollon työntekijöiden mahdollisuuksia itsensä edustamiseen.

(37) Julkinen valta on viime aikoina puuttunut joidenkin markkinoiden toimintaan, mikä on heikentänyt oikeusvarmuutta. Kyseisillä interventioilla on ollut taipumusta estää tai rajoittaa unionin ja ulkomaisten investointien tekemistä tietyille markkinoille, mikä on mahdollistanut sen, että valtio-omisteiset yhtiöt ja yksityisyrietykset, joilla on tiiviit siteet hallitukseen, ovat voineet ostaa yrityksiä. Interventiot myös vaikuttavat vakavasti sisämarkkinoiden periaatteisiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen ja heikentävät mahdollisuuksia kestävään talouskasvuun. Esimerkiksi tiettyihin yrityksiin tai aloihin on kohdistettu syrjintää räätälöidyillä veroilla, hintakatoilla sekä säädöksillä, jotka on annettu lyhyellä varoitussajalla ja ilman etukäteen järjestettyjä kuulemisia. Hallitus on vuodesta 2020 lähtien myös käyttänyt ”poikkeustilan” vuoksi poikkeuksellista toimivaltaa tällaisten toimenpiteiden käyttöönottamiseen. Alakohtaiset verot ovat tuottaneet huomattavasti talousarviotuloja. Hallitus asetti hiljattain esimerkiksi sementin ja keraamisten materiaalien tuotannolle säännellyt hintakatot ja 90 prosentin voittoveron. Ne ovat aloja, joissa ulkomaisten omistusten osuus on suuri. Hallitus korotti joulukuussa 2022 yllättäen vakuutus- ja lääkeyhtiöiden veroa. Pankkien rasiitetta lisättiin joustavien asuntolainojen korkokatolla, mikä vaikutti niiden lainanantokykyyn ja kannattavuuteen. Valikoituja ja mielivaltaisia hallinnollisia tarkastuksia, sakkoja ja lupien pidättämisii on käytetty tiettyjen yritysten kohtuuttomaan painostukseen erityisesti vähittäiskauppa- ja liikennealalla. Vaikuttaa siltä, että viranomaisten mielivaltaisia toimenpiteitä vastaan ei ole käytettävissä tehokkaita oikeussuojakeinoja. Vähittäiskauppa-alalla on edelleen ennustamatonta sääntelyä. Yli 400 neliömetrin myymälän perustamiseen tai muuttamiseen tarvittavan luvan ehdot eivät vaikuta läpinäkyviltä, ja muutoksenhaun mahdollisuus on kyseenalainen. Vähittäiskauppa-alan verotus rasittaa suuria yrityksiä, joiden päätoimipaikka ei ole Unkarissa. Hallitus käyttää usein toimivaltaansa liiketoimien vapauttamiseen keskittymien valvonnalta.

Tällaisten liiketoimien vaikutusta talouteen, kilpailuun ja sisämarkkinoihin ei arvioida. Vapautusten perusteita ei ole määritetty avoimesti, eikä kyseisten perusteiden tai itse päätösten riitauttamiseen ole käytettävissä muodollista menettelyä. Toimenpiteiden seurauksena valtion tai valtiomyönteinen kotimainen omistus on lisääntynyt pankkitoiminnan, televiestinnän, yleishyödyllisten palvelujen, median sekä televisio- ja radiolähetystoiminnan aloilla ulkomaisen omistuksen kustannuksella. Hallituksen jäsenten ilmoitusten perusteella vakuutus-, vähittäiskauppa- ja liikennealoilla on odotettavissa vastaavia liiketoimia, jotka liittyvät erityisesti Budapestin lentoasemaan. Vaarana on, että ulkomaisen pääoman ja taitotiedon väheneminen erityisesti korkean lisäarvon aloilla, kuten pankki- ja televiestintäaloilla, heikentää Unkarin mahdollisuuksia tuottavuuden kasvuun ja innovointiin.

(38) Unkarin energiapalettia hallitsevat öljy ja kaasu, joiden kummankin osuus energian kokonaiskulutuksesta on noin yksi kolmasosa. Ydinvoiman osuus on 15 prosenttia ja uusiutuvan energian lähteiden osuus 14 prosenttia. Unkari on fossiilisten polttoaineiden ja ydinvoiman osalta edelleen vahvasti riippuvainen Venäjältä, ja sen toimet tästä riippuvuudesta irtautumiseksi ovat olleet hitaita. Kolme neljäsosaa kotimaisesta kaasunkulutuksesta katetaan tuonnilla Venäjältä. Unkari teki vuonna 2021 pitkäaikaisen kaasuntoimitussopimuksen Gazpromin kanssa ja neuvotteli huhtikuussa 2023 siihen muutoksen, jonka mukaisesti siihen lisättiin mahdollisuus lisätä määriä. Unkarin riippuvuutta Venäjän fossiilisista polttoaineista voidaan vähentää vain huomattavilla lisätoimilla, erityisesti lujittamalla naapurimaiden välistä yhteistyötä, tarvittaessa myös infrastruktuurin osalta, millä varmistettaisiin vaihtoehtoisten polttoainelähteiden saatavuus. Sähköistäminen ja suunnitellut investoinnit energiaintensiivisiin teollisuudenaloihin lisäävät sähköntuotannon tarvetta. Vaikka aurinkoenergiakapasiteetti on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina, uusiutuvan energian kapasiteetin osuus on edelleen unionin pienimpiä. Tuulivoimaloiden asentaminen on keskeytetty, ja sen odotetaan jatkuvan sen jälkeen, kun oikeudelliset rajoitukset on poistettu. Geotermistä energiaa ei ole hyödynnetty riittävästi. Taajaan muuttuva sääntely-ympäristö aiheuttaa paljon haasteita uusiutuvan energian kehitykselle. Lisäksi sähköverkon kapasiteettirajoitukset muodostavat merkittävän pullonkaulan uusiutuvan energian liittämiseksi verkkoon. Joustavien ratkaisujen puuttuminen kysyntä- ja tarjontapuolelta ja kuluttajien vähäiset vaikutusmahdollisuudet puolestaan rajoittavat puhtaan, uusiutuvan sähkön tuotannon kehitystä huomattavasti. Koska integroituminen unionin tasemarkkinoille ei ole ollut optimaalista, on menetetty mahdollisuus verkon optimoimiseen uusiutuvan energian lisäkapasiteettia varten.

- (39) Unkarilla on huomattavaa potentiaalia energiatehokkuuden parantamisessa, erityisesti asuinrakennuksissa. Unkarin maakaasun kulutus väheni elokuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana 20 prosenttia, kun sitä verrataan keskimääräiseen kaasunkulutukseen samalla ajanjaksolla edeltävien viiden vuoden aikana. Tämä ylittää neuvoston asetuksessa (EU) 2022/1369¹⁶ asetetun 15 prosentin vähennystavoitteen, mikä johtuu myös julkisen sektorin toimenpiteistä ja kotitalouksiin sovellettavan energian hintakattojärjestelmän muutoksesta. Unkaria kannustetaan jatkamaan kaasun kysynnän tilapäiseen vähentämiseen tähtääviä toimia 31 päivään maaliskuuta 2024 saakka neuvoston asetuksen (EU) 2023/706¹⁷ mukaisesti. Viimeaikaisista muutoksista huolimatta energiaa koskeva säänneltyjen hintojen järjestelmä ei edelleenkään mahdollista hintasignaalien asianmukaista toimintaa eikä riittävien kannusteiden luomista energiansäästöille. Hintakattoja sovelletaan yhdenmukaisesti kaikkiin kotitalouksiin. Myös suurituloiset kotitaloudet hyötyvät tuetuista säännellyistä hinnoista, kun taas pienituloiset perheet asuvat usein vähemmän energiatehokkaissa asunnoissa. Pienituloisiin kotitalouksiin kohdennetut järjestelmät olisivat sekä haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien tukemisen että energiansäästöjen saavuttamisen suhteen vaikuttavampia.
- (40) Vihreän siirtymän kannalta keskeisten alojen ja ammattien työvoimapula ja osaamisvaje, muun muassa valmistusteollisuudessa sekä nettonollatekniologioiden käyttöön otossa ja ylläpidossa, aiheuttavat pullonkauloja nettonollatalouteen siirtymisessä. Korkealaatuiset koulutusjärjestelmät, jotka vastaavat työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, sekä kohdennetut täydennys- ja uudelleenkoulustoimenpiteet ovat avainasemassa osaamisvajeen vähentämisessä ja työmarkkinoille pääsyn ja työvoiman uudelleenkohdentamisen edistämisessä. Hyödynnettävissä olevan työvoiman saamiseksi käyttöön kyseisten toimenpiteiden on oltava erityisesti sellaisten henkilöiden, alojen ja alueiden ulottuvilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Unkarissa raportoitiin vuonna 2022 työvoimapulasta 31 ammatissa, joissa tarvitaan vihreän siirtymän edellyttämää erityisosaamista tai -asiantuntemusta. Samanaikaisesti energiantensiivisten teollisuudenalojen työntekijöiden osallistuminen koulutukseen on vähentynyt huomattavasti ja alittaa nyt unionin keskiarvon.

¹⁶ Neuvoston asetus (EU) 2022/1369, annettu 5 päivänä elokuuta 2022, koordinoituista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä (EUVL L 206, 8.8.2022, s. 1).

¹⁷ Neuvoston asetus (EU) 2023/706, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2023, asetuksen (EU) 2022/1369 muuttamisesta kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteille vahvistetun kysynnän vähentämiskauden pidentämiseksi ja niiden täytäntöönpanoa koskevan raportoinnin ja seurannan tehostamiseksi (EUVL L 93, 31.3.2023, s. 1).

- (41) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 lähentymisohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto¹⁸ ilmenee suosituksesta 1.
- (42) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelman ja vuoden 2023 lähentymisohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja tämän arvioinnin perusteella. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut neuvoston suositukset ilmenevät suosituksesta 1. Suosituksessa 1 tarkoitetuilla toimenpiteillä autetaan korjaamaan haavoittuvuuksia, jotka liittyvät hyvin voimakkaisiin hintapaineisiin sekä ulkoisiin ja julkisen talouden rahoitustarpeisiin. Suositukset 2 ja 4 auttavat vastaamaan suositukseen 1,

¹⁸ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Unkari toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 toimia, joilla se

1. purkaa voimassa olevat hätätilanteen energiatukitoimenpiteet ja käyttää saatavat säästöt julkisen talouden alijäämän supistamiseen mahdollisimman pian vuosina 2023 ja 2024; jos uusi energian hinnan nousu edellyttää uusia tai jatkettuja tukitoimenpiteitä, varmistaa, että tällaiset tukitoimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät;

varmistaa finanssipolitiikan maltillisuuden erityisesti rajoittamalla kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen nimelliskasvun vuonna 2024 enintään 4,4 prosenttiin¹⁹;

jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa tukivälineen avustusten ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi;

noudattaa vuoden 2024 jälkeen edelleen asteittaiseen ja kestäväan vakauttamiseen tähtäävää julkisen talouden keskipitkän aikavälin strategiaa yhdistettynä investointeihin ja uudistuksiin, joilla edistetään voimakkaampaa kestäväa kasvua, jotta saavutetaan maltillinen julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema;

toteuttaa makrotalouspolitiikan tehokkaan koordinoinnin ja selvän rajanvedon julkisen talouden ja ulkoisen kestävyuden varmistamiseksi; poistaa asteittain käytöstä hinta- ja korkokatot vääristävien vaikutusten vähentämiseksi ja rahapolitiikan sujuvan välittymisen helpottamiseksi; kohdentaa asuntosektorin tukitoimenpiteet pienituloisiin kotitalouksiin; vahvistaa keskipitkän aikavälin rahoituskehystä, sovittaa vuotuisten talousarvioiden laatimisen paremmin yhteen varainhoitovuoden kanssa ja rajoittaa harkintavaltaa vuotuisten talousarvioiden täytäntöönpanossa;

¹⁹ Tämän arvioidaan vastaavan rakenteellisessa rahoitusasemassa vähintään 0,5 prosentin vuotuista parannusta suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kuten johdanto-osan 24 kappaleessa todetaan.

2. saavuttaa pikaisesti vaaditut oikeuslaitoksen riippumattomuuden vahvistamiseen ja unionin taloudellisten etujen suojaamisen turvaamiseen liittyvät välitavoitteet ja tavoitteet elpymis- ja palautumissuunnitelmansa nopean ja vakaan täytäntöönpanon mahdollistamiseksi; viimeistelee REPowerEU-luvun ripeästi, jotta sen täytäntöönpano voidaan aloittaa nopeasti; jatkaa koheesiopolitiikan ohjelmien nopeaa täytäntöönpanoa, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja luo sen kanssa synergiaa;
3. parantaa sosiaalihuoltojärjestelmän riittävyttä työttömyysetuudet mukaan lukien; parantaa pääsyä tehokkaiden ja aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden piiriin, erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ryhmien mahdollisuuksia täydennyskoulutukseen, ja varmistaa toimivan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun; parantaa sääntelykehystä ja kilpailua palveluissa välttämällä valikoivien ja mielivaltaisten hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista ja aiheutonta hyötyä tai haittaa tietyille yrityksille aiheuttavan räätälöidyn lainsäädännön käyttöä, soveltamalla järjestelmällisesti kilpailuvalvontaa yritysten liiketoimiin ja rajoittamalla hätätoimenpiteiden käytön siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä sisämarkkinoiden periaatteen ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti;

4. vähentää yleistä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, mukaan lukien tuulienergia, geoterminen energia ja kestävä biometaani, erityisesti sujuvoittamalla lupamenettelyjä, tekemällä samanaikaisesti säännöllisesti ympäristövaikutusten arviointeja ja luomalla kannustavan ja ennakoitavissa olevan sääntely-ympäristön; poistaa asteittain käytöstä fossiilisten polttoaineiden tuet; uudistaa energian tasemarkkinoiden sääntöjä ja tariffien asettamista, jotta mahdollistetaan kustannusten kattaminen ja optimaalinen verkon käyttö, ja päivittää tarvittaessa sähköinfrastruktuurin, mukaan lukien verkko- ja varastointikapasiteetti; monipuolistaa fossiilisten polttoaineiden tuontia niin, että riippuvuus Venäjästä vähenee huomattavasti, muun muassa lisäämällä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden kanssa, tarvittaessa myös infrastruktuurin osalta; parantaa energiatehokkuutta, erityisesti rakennusten osalta, ja jatkaa toimia kaasun kokonaiskulutuksen vähentämiseksi; säätää nykyistä energian hintasääntelyjärjestelmää energiansäästöihin kannustamiseksi ja tarjoaa kohdennettua tukea pienituloisille kotitalouksille; lisää panostusta politiikkatoimiin, joiden tarkoituksena on vihreän siirtymän edellyttämien taitojen ja osaamisen tuottaminen ja hankkiminen.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja
